

Előfizetési díj:

Egész évre	4 kor. 80 fill.
Fél évre	2 „ 40 „
Negyed évre	1 „ 20 „

Megjelenik minden hó 1. és 15 én.

Egyes szám ára 20 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

VII., Csömöri-út 28. szám,
ahova mindennemű levelezések és egyéb küldemények
intézendők.

A mi nyugbér-ügyünk.

A harc, melyet a vasuti munkások a nyugbér dolgában kilencz esztendő óta állhatatosan folytatnak, a miniszterek szűkkeblűségén, lelketlenségén mindeddig hajótörést szenvedett. Be kell azonban vallanunk, hogy a harc meddőségében a vasuti munkásokat is sok vád terheli. A szervezkedés, mely a munkásosztály legerősebb, legkipróbáltabb fegyvere, ma is a kezdetlegesség állapotában van. S ha a miniszterek eddig oly makacsul tagadtak meg minden követelést, mely a nyugbérre vonatkozott, tették ezt abban a tudatban, hogy a követelések mögött a munkásoknak egy szervezetlen, tehát erősebb akcióra nem alkalmas hadserege áll. És ez a mi bűntünk, a mi hibánk.

De most végre eljutottunk odáig, hogy komolyan érdeklődünk már a magunk sorsa iránt. Nem nyugszunk meg abban, hogy a miniszterek évről-évre kitérjenek a kérdés megoldása elől. Sürgetjük az ügy elintézését és ostromolni kezdjük a kormányt, hogy nyilatkozzék.

A múlt napokban a budapesti vasuti munkások tizenhét tagu bizottsága járt Hieronymi kereskedelmi miniszternél, aki előtt a bizottság vezetője feltárta a vasuti munkások helyzetét, ösmertette a nyugbér-ügy mozgalmának multját és kérte a sérelmek legnagyobbikának, a nyugbér-dolog mielőbbi rendezését. A kereskedelmi miniszter felelete az volt, hogy a közeli napokban a műhelyi főnökök útján megösmerteti a munkásokkal a kormány tervét. A küldöttség erre azt kérte a kereskedelmi minisztertől, hogy mielőtt a végleges lépésre elhatározná magát, hozza abba a helyzetbe a munkásokat, hogy megbizottaikkal tudassa a tervet s ne tegyen ugy a munkásokkal, mint annak idején a vasuti alkalmazottakkal, akiknek még alkalom se adatott arra, hogy a fizetésrendezést maguk között megvitassák, mielőtt az a képviselőházhoz került. Tegye hát lehetővé a miniszter, hogy a munkásokból alakult bizottság tárgyalás alá vehesse a nyugbér-tervezetet s a tárgyalás eredményét aztán tudassa a kereskedelmi kormányval. Hieronymi ezt az ajánlatot nem fogadta el. Elég volt neki egyszer megégetni a forró kását a száját. Ehez még hozzátette azt is, hogy amennyiben a munkások nem érnék be azzal, amit a mi-

niszter a maga jószántából ad, úgy *mindent vissza fog venni.*

E jelenetek óta napok mulottak el. Vártuk, hogy a kormány a műhelyfőnökök útján tudatni fogja a munkásokkal terveit, de erre a mai napig hiába vártunk. A kereskedelmi kormány tehát felültetett bennünket. A kereskedelmi kormány tehát nem mondott igazat, amikor napok kérdésének mondotta a nyugbér tervének ösmertetését. Hogy Magyarországon a kormányok nem szoktak igazat mondani, ezt jól tudjuk már. Ez az eljárás tehát nem lepott meg. Az igazmondás itt fehér holló számba megy. Pedig ezek az emberek uraknak, gavalléroknak mondják magukat, akik vérrel mossák le a becsületükön ejtett foltot. De hát micsoda uri tempó valótlanságot fecsegné. Micsoda gavalléreljárás, ígéretet be nem váltani. Az egyszerű munkásember becsületbeli kötelességének ösméri, hogy az adott szót megtartsa. De a miniszterek — úgy látszik — még csak nem is munkások. Ők urak, nagyműveltségű urak. De azért becsület dolgában sokat, nagyon sokat tanulhatnának a „nem művelt“ munkástól.

Most már világos dolog, hogy a kormány nem veszi komolyan a nyugbér ügyet. Még kilencz, vagy még husz esztendeig akarja halogatni a kérdés rendezését. De hát tűrhetjük mi ezt továbbra is? Erőnk legjavát silány éh-bérért oda adjuk az államnak s a mikor a munkától megroppanunk, még arra sincsreményünk, hogy tehetetlenné vált testünket fentartsuk. Kisajtolják vérünket, kipréselik csontunkból a velőt, 15—20 évi munka után elszáradunk s az államnak erre nincs felelete. Életünk javarészét neki áldozzuk fel s ő azzal fizet, hogy a tehetetlenség napjaiban koldusbotot és koldulási engedélyt nyom a kezünkbe.

El tudjátok viselni azt, hogy jövőtök ilyen reménnyel kecsegtet? Lelketekre tudjátok venni azt, hogy családokra a nyomor és a kétségbeesés leseleg? Hát adjátok meg a kereskedelmi miniszter feleletére a feleletet. Hogy mi legyen az? Álljatok össze, legyetek egyek. Szervezkedjétek, küzdjétek le minden akadályt, melyet felebbvalóitok elétek gördítenek a szervezkedésben. Ne riadjatok vissza semmiféle uttól, semmiféle eszköztől, mely valamennyitöket egy közös akaratban összeforraszt. Nézzetek bátran szemébe minden üldözésnek, minden kinzásnak. A nagy ügyek

csak nagy erővel intézhetők, s nekünk a nyugbér-ügy a legfontosabb életkérdés.

Valami azonban már addig is kiszivárgott a nyugbér-kérdésről. Nem közvetlenül, csak közvetve tudtuk meg. Nem hivatalosan hirdették ki, csak úgy sugva-bugva beszélnek róla. A dolognak olyan a színezete, mintha a kereskedelmi miniszter a terv lassu híresztelésével azt akarná kitapasztalni, hogy mit is szólnak mi hozzá. Nem mondja ugyan, hogy ez a terv az ő terve, mert mindaddig nem akarja a magáénak elismerni, míg nem tudja, hogy tetszik-e vagy sem a munkásoknak. Ha tetszik nekik, akkor elvállalja az apaságot; ha nem tetszik, letagadja, hogy ez a tervezet az ő gyereke volna.

Hát mi kijelentjük már most, a kiszivárgott hírek alapján, hogy nincs Magyarországon olyan vasuti munkás, akinek a miniszter ur torzszülöttje tetszenék. Erre a torzszülöttre csak azt mondjuk, hogy vissza! Ilyen nyomoruságos teremést nem eresztünk magunk közé.

De nézzük a suttyomban terjesztett nyugbér-terv részleteit. A *műhelyi munkások 30 év, a pályafentartási munkások 40 évi szolgálat után teljes nyugdíjat kapnának.* Kocsitisztítókról, raktári és szertári munkásokról nem szól a tervezet. Azon munkásoknak, kik tiz éven felül állanak a máv. szolgálatában, nagy kegyesen megengedik, hogy e tiz évre visszamenőleg a nyugdíjalapba befizessenek havi négy koronát. E befizetés ellenében a 10 évet is beleszámítják a szolgálati évekbe. Azt a kedvezményt azonban hajlandók megadni, hogy minden három évi szolgálat a tiz évből négynek számíttassék.

A nyugbér-tervezet három csoportba osztja a munkásokat. Az első csoportba azok tartoznának, akik havonta 1 kor. 50 fillért fizetnek az alapba. Ezeknek *teljes nyugdíja 30—40 év után 400 korona* lenne. A második csoport tagjai azok, akik havonta 3 korona 20 fillért fizetnének. Ezeknek *teljes nyugdíja 30—40 év után 800 korona* lenne. Végül a harmadik csoportba azok tartoznának, akik havonta 5 kor. 40 fillért fizetnének a nyugbér-alapba. Ezeknek *teljes nyugdíja 30—40 év után 1200 korona* lenne. Az özvegy a nyugbér felét kapná és legfeljebb négy gyermek a nyugbér 10—10 százalékát élvezné. A *jelenlegi munkaképtelenek* kivétel nélkül 400 kor. évi nyugbért kapnának.

Ez volna nagyjában a miniszter ur fényes elméjének nagyszerű találánya. Ez a terve

Ne legyen vasuti munkás, ki nem előfizetője a Magyar Vasutasnak! 9

ugy a mint van, szöröstül-böröstül nem egyéb, mint a leghitványabb szemfényvesztés. Egy megromlott lélek szüleménye ez a terv, mely a nyugbér látszata alatt meg akarja csalni, meg akarja nyúzni a munkásokat. Kerülő uton vissza akarják csalni még annak a nyomoruságos bérnek is egy részét, melyet keserves munkánkkal megkerestünk. Mert a nyugbérre való levonások csak arra valók volnának, hogy a bér egy részét úgy adjuk vissza az államnak, hogy az örökre ott maradjon. A befizetett pénzt soha se kapjuk vissza nyugbér alakjában. *Mert ugyan ki éli túl a máv. munkásai közül a 30—40 évi munkaidőt?* Senki. A befizetett összeget tehát senki se látja viszont. A befizetett összegből senki egyetlen fillért se fog vissza kapni egyszerűen azért, mert senki se jut abba a korba, hogy ezt megérhesse. Rebachra dolgozik a kormány. Még egy bőrt akar a mi testünkről. Az egyik bőrt már lehuzza a munkabéreknél s a másodikat a nyugbérnek.

Ez volna a gerincze a nyugbérnek, de a mint látjuk, a gerincz olyan sorvadásban szenved, hogy jobb, ha már most, a vajadás óráiban lebunkózzuk, hogy a torzalak meg se szülessen. Nem, ebből nem lesz törvény! Ez a tervezet a maga egészében oly nyomorult, hogy a részleteivel kár bibelődni. Mert a hol az egész nyugbér ilyen, minek tudni, hogy mi lesz azokkal, akiknek 30—40 év előtt kell nyugalomba vonulni? Mit adhat a nyugbér alap azoknak, kik egynehány évi munka után jutnak abba a szomorú helyzetbe, hogy meg kell válniok a munkától; mit adhat ezeknek, ha azoknak ugyszólván semmit se ad, akik 30—40 év után mennek nyugalomba. Aki fukar kezekkel mér egy öreg, elrokkant munkásnak, az csak kirughatja azt a munkást, aki mindössze néhány

évet áldozott a maga életéből a tehetetlen kormányának.

A munkások kell, hogy megadják a feleletet erre a nyugbér-tervezetre. És ez a felelet a merev visszautasítás. Ám ne adjon ezek után semmit a miniszter ur. Vonjon vissza mindent. Ez a minden oly kevés, hogy senkinek se fáj, ha ezt a semmit megtagadják tőle. Ámde, amit nem adnak meg abból, ami bennünket megillet, azt nem hagyjuk oda veszni. Harczolunk érte s nem nyugszunk addig, míg ki nem vívjuk. Cselekedni fogunk. S e cselekedetből láthatja majd a kereskedelmi kormány, hogy kérésünk teljesítését idei-óráig még halogathatja, de sokáig kitérni az elől már nem lehet.

Vasuti munkások! Fel a munkára!

Betegsegélyezésünk ügye.

Lapunk mult számában megemlékeztünk a máv. betegsegélyező pénztáráról s az ott divó szokásokról. Szándékosan mondjuk *szokásokról*, mert a pénztár vezetésében még eddig nem láttuk, hogy a törvényhez és az alapszabályok rendelkezéseihez alkalmazkodtak volna. A betegsegélyező pénztárt a vasut úgy kezeli, mintha az egyik üzletága volna. Mintha a törvény nem is a betegség esetére való biztosítást tűzné a betegsegélyező pénztár feladatául, hanem az üzemfentartás egyik segédeszköze volna.

Mult számunkban megemlékeztünk, hogy a pénztár ügyeinek vezetésében a biztosított tagok kétharmadrész képviselővel kell birniok. Ez a képviselő csak a pénztári tagok szabad választásán alapulhat, még pedig akként, hogy a *biztosított tagok a saját körükből választják küldötteiket s ezek alkotják kétharmadrészen a pénztár közgyűlését.* Ez olyan törvény szabály, amely alól kitérés nincs.

Ezzel szemben mit látunk? Azt, hogy a máv. igazgatósága éppen úgy rendeli ki tetszése szerint a közgyűlésre a neki tetsző embere-

ket, mintha erre kizárólagos joga volna. Előbbi közleményünk nyomán seregestől érkeznek hozzánk a panaszok erről a visszaélésről. Az alkalmazottakkal íveket íratnak alá, anélkül, hogy az illetők tudnák, miről van szó. Így tettek pl. a többi közt a gödöllői osztálymérnökségnél, a nyugoti pályaudvar raktárainál, a keleti pályaudvar és a nyugoti pályaudvar fűtőházaiban meg éppenséggel íveket íratnak alá a munkásokkal. A terézvárosi osztálymérnökségnél egy ívet adtak ki azzal az utasítással, hogy az idei közgyűlésre X pályafelügyelő van jelölve s ezt köteles mindenki aláírni. Az északi főműhelyben minden munkás kapott egy szavazólapot, amelynek egyik oldalán a mult évi küldöttek nevei voltak nyomtatva, a másik oldalán üres rovatok új nevek beírására, az esetleg nem tetszők helyett. Ezt az ívet a szavazó munkásnak saját aláírásával is el kellett látni; ez volt a szabad választás alapja. A t. műhelyfőnökség ellenőrizni akarta, hogy melyik munkás kire szavaz. Ezt akarják aztán választásnak minősíteni.

A keleti pályaudvar műszaki kocsihivatalának munkásai és a kocsiműhely munkásai egyáltalán nem is tudnak a választásról: ezekről egyáltalán megfeledeztek, aminthogy megfeledeznek a máv. az alkalmazottainak minden jogáról.

A pénztár alapszabályainak 32. §. a következőképen rendelkezik: „A betegsegélyező pénztárt illető minden hirdetés a m. kir. államasutak hivatalos lapjában közzéteendő és az egyes vasuti állomásokon, valamint műhelyekben s egyes szolgálati főnökségeknél kifüggesztendő. A közzététel e módja különösen a választásra, közgyűlésre, pénztári számadásra, alapszabálymódosításra, tagjárulék emelésére vonatkozólag alkalmazandó.” Kérdjük, hogy alkalmazták-e a hirdetés ezen módját egyáltalán eddig? Hol voltak a pénztár hirdetményei eddig kifüggesztve, hogy abból az érdekelt tagok a szükséges tájékozást megszerezheték volna? Tudtunkkal soha és sehol.

Igy bánik a máv. az alkalmazottaival, amikor azoknak törvényben biztosított jogáról

A hegyi út.

A déli nap perzselve tűz a földre,
A dülő lankadtan terpeszkedik.
A déli óra némasága, csöndje
Mindent megült egész a bérczekig.

De lent, az égbe nyúló bércz tövében,
Hol már az utra hull a rőt haraszt,
Sziklákat fejtve küzködik keményen
Egy görnyedt hátú, félszemű paraszt.
A keskeny ösvényt vágja tágasabbra,
Mely fölvezet a hegyfokig kanyargva
S onnan leszáll a sik völgy széleig,
Hol bányász-viskók mentén eltűnik.

Hosszu az ut s ő egyre nézi, nézi:
A nagy robot mikor fog véget érni?
A kezdet kezdetén van . . . S élte napja
Erősen hajlik már az alkonyatra.

S hogy így tünődik csákányára dölve,
A fák alól gyerek-hang kérde tőle:
„Öregapám, utat minek csinálsz itt,
Hisz erre mink nem jártunk mostanáig“.

Az aggastyán csákányát félre dobja. —
Fáradtan dül a pázsitos porondra
S a gyermeket gyöngéden ölbe véve,
Megindul lassu, vontatott beszédbe:

„Az utat hogy kinek, minek csinálom?
Hogy ur járhasson rajta szép batáron,
Ha néha-napján olyan kedve szottyán,
Hogy széjjelnezzzen fönt a hámorokban.

Urnak csinálom, az fizet meg érte:
Ad sóra, zsirra, hitvány zabkenyérre. —
De lesz más bérem is, jó gyermekem:
Áldás is, átok is kijár nekem
A hosszú, kínos küzködéséért.
De akkorára minden véget ért . . .
Az élet édes, végtelen nyugalma
Némán borul a horpadt sirhalomra,
Mely jeltelen s oly elhagyatva áll,
Hogy átok, áldás ott rám nem talál.

De te, fiam, még sok mindent megérsz!
S amit ma föl nem ér a gyöngye ész,
Később te is tisztán fölismered,
Hogy ily ut mennyi mindent rejteget.
Csak nőjj, s ha felkerülsz a hámorokba,
Hol nagy munkába görnyedsz izzadozva:
A megváltásnak biztató reménye
Itt kullog fel hozzád, a nagy sötétbe.
A messziséget ez hozza közelbe,
Ezen jár majd az eszme, gondolat,
Amely az embert eszméletre keltve,
A rabszolgának új világot ad.
Szívedbe más szivekből vért vezet,
Hogy mindig hallod, mindig érezed
A szenvedők szívének dobbanását,
Testvéreid siralmát, jajgatását.
Az észnek, agyvelőnek kincseit
Gunyhóitokhoz itt hengergetik,
Hogy ébrednezzetek, hogy lássatok
Ti állatsorban sinylódó rabok.
A szó, amely felrázza lelketek,
A láng, amely felgyújtja kebletek

S a véres rablincseket leoldja:
Itt jár fel hozzátok titokba, lopva.

Uré az ut, hatalmas ur a gazda
S az ut a gazdát mégis megtagadja
S a bus rabok szolgálatába áll. —
De ó ne áldj, ha így virradna már.
Ne áldj még, mert az ut elhagy, elárul
És elszegődik másokhoz csalárdul.
Rátok tör orvul . . . Tán a pillanatba,
Mikor már célhoz ér a harczotok,
Az uton a halál sötét csapatja
Gyilkos fegyvert czipelve vánszorog.
Vér hull, sebzett szívek vonaglanak,
Rendekbe dől a harczoló csapat.
És vérbe ful szép álmatok, reménytek. —
Sóhaj, kínos nyöszögés száll az égnek
S te is leroskadsz társaid közé. —
Ajkadrol átok száll sirom fölé,
Amérthogy én vezettem a halált
Gonosz kezekkel gunyhótokba át.

Pedig dehogy is voltam én gonosz!
A jó szándék gyümölcse néha rossz
S az én szándékom kristálytiszt volt:
Az élet mindenedtől megrabolt
S tán pusztulásba vitt vón' árvaságod,
Ha támasztékul én melléd nem állok.
Dolgoztam és ha véknyan és soványan
Csurgott az élet abból, mit felástam, —
Jó volt nekünk, kiknek kenyér az élet . . .
Dél van, nesze fiacskám az ebéded.

VELSZI BÁRD.

van szó. A törvény és az alapszabályok egyenes megszegése, a törvényes jogok tervszerű, célzatos kijátszása, ami e téren az alkalmazottakkal történik. És ez így folyik évek óta, ebbe nem volt beleavatkozása a t. kormánynak, itt nem kellett a „*megsértett jogrendet megvédeni*“. Ha testvéreink százait hurcolhatták börtönbe a törvény nevében, a „közrend“ megóvásának ürve alatt, a vasúti tisztviselők, altisztek és szolgák sztrájkját eltíporhették rendőrlovak patkóival, megtörhették törvénytelen mozgósítással, miért nem ébred fel a kormány akkor, ha a vasúti alkalmazottaktól azt a jogot kobozzák el, amit részükre írott törvény biztosít?

Az igaz, hogy a sztrájkot a kormány is, a máv. igazgatósága is megérezhette, mert az ő bőrükre ment, de a mi sérelmeinket nem érzi, mert azok a mi bőrünkre mennek. E kétféle bőröknek pedig különböző összetételük van. Az övék nagyon hamar megérzi, hogy mi veszélyeztetni a hatalom érdekeit. A miénk — sajnos — eddig azt sem érezte meg, ha nyúzták.

Tehát mi magunk vagyunk az okai annak, hogy még ebben a kérdésben is úgy bánnak velünk, mint rabszolgákkal. Ha felemeljük tiltakozó szavunkat e visszaélések ellen, ha nem bizzuk sorsunkat teljesen munkaadónk kénye-kedvére, hanem a kezünkben levő jogot gyakoroljuk is, akkor ennek az állapotnak meg kell szünni. *Követeljük erősen, hogy a betegsegélyző pénztár ügyeinek vezetésében és kezelésében a törvény és alapszabályok rendelkezéseit szigorúan alkalmazzák* s a tagok elől ne zárják el az utat arra, hogy a pénztárral szemben elvitázhatatlanul fennálló jogait gyakorolják.

Vagy azt hiszi talán a máv. igazgatósága és a kormány, hogy ezt a követelésünket is elfojthatja mozgósítással?! (X)

A máv. fogyasztó-szövetkezete.

I.

Egy szövetkezetet akarunk bírálni, előnyeit és hátrányait mérlegelni. Ha pedig valamit bírálni akarunk, tudnunk kell, mire való és micsoda, hozzá hasonló társai mily eredményeket értek már el és milyen eszközökkel dolgoznak. Ezért szükséges néhány szót vesztegetnünk a szövetkezetekre általában, mielőtt a mi szövetkezetünket bírálnánk.

A munkás, mikor dolgozik, a tőke számára termel, anélkül, hogy keze munkájának értékét megkapná. Munkájának értékéből legfeljebb annyit kap meg, amennyiből tovább élni képes, tehát tovább szaporítja a tőkét. A máv. évi tiszta haszna már közeledik 110—120 millióhoz, egy év alatt 8 millióval több s az alkalmazottak összes fizetése 80 millió korona sincs. — Amit a gyáros vagy általában a tőke levon a munkánk hasznából magának, óriás veszteség, de nem minden. Az árucikkét csak a kereskedő közvetítésével kapjuk, aki megint elvonja belőle a magáét, nem ritka esetben a gyári ár kétszeresét. Amit a munkás mint *termelő* veszít, annyit veszít mint *fogyasztó* is, hogy a termelő és fogyasztó kárán kétszeresen hizzék a tőke.

Hogy a munkásság kikerülje kétszeres kifosztását, a többi eszköz mellett a szövetkezeteket is felhasználja osztályharcában a kapitalizmus ellen. A munkásszövetkezet arra való, hogy a tőke kétféle hasznát lehetőleg kizárja. A termelőszövetkezet termelésre, munkára alakult egyesület, amelynek tagjai maguk adják tovább a termékeket, maguk látják a teljes hasznát a munkájuknak. Az ilyen fajta szövetkezet a vasutnál nem igen lehetséges,

eddig nem is próbáltak szövetkezeti vasutat építeni. Ezzel a fajttal tehát nem foglalkozunk tovább.

Sokkal jobban érdekel bennünket a fogyasztó-egyesület mibenléte. Összeáll egy nagy csomó ember és azt mondja: „Minek vegyek én kereskedőtől, aki annyi hasznot huz a cikkei után, amennyit ki bir sajtolni, mikor gyári áron is juthatok a szükségleteimhez, ha másokkal együtt veszem?“ Összeállanak, együtt vesznek a gyárostól és gazdától nagyban, tehát olyan olcsón, mint a közvetítő kereskedő. Egymáson nem huznak hasznot, nem spekulálnak, mint a kereskedő, tehát sokkal olcsóbban jönnek ki, mintha boltban vennének. Ezt a nagyon életrevaló gondolatot először az angol munkások valósították meg. Az angol munkásszövetkezetek mintájára Belgiumban, majd Francia-, Német-, Olaszországban és Amerikában alakultak munkás fogyasztó-szövetkezetek. Angliában ma már tizenkét millió munkás látja a szövetkezetek hasznát családostól. Belgiumban millió és millió kenyeret adnak el havonta a fogyasztó-szövetkezetek majdnem a felével olcsóbban, mint a kereskedő. A fogyasztó-szövetkezet rendszerint termelővel is áll kapcsolatban. Angliában, Belgiumban és Németországban néhol óriási gyártelepeik, pékműhelyeik, külön tengeri hajóik, telepeik stb. vannak, sőt Angliában most külön szövetkezeti várost alapítanak, amelyben az egészségügy minden követelményének betartása mellett, pompás kertek között élnek a munkástagok, akik munkájuk hasznát sem a gyárosnak, sem a kereskedőnek nem engedik át, de maguk élvezik anyagi és szellemi jólét és egészség közepette.

A munkás-szövetkezetek pár évtized alatt elért bámulatos sikereit tekintve, igazán kérdezhetjük, hogy mi a siker oka? Az, hogy *munkás-szövetkezetek*. Munkások a tagjai, képzett munkások a vezetői. Az igazgatóság hatásköre meg van szorítva, nem a protekció számít, hiszen az igazgatóságot évenként vagy fél évenként maguk közül választják. Nem az igazgatóság kénye-kedvének vannak a tagok kiszolgáltaitva, de a tagok kiszolgálói, képviselői az igazgatók, akik a legnagyobb ellenőrzésnek vannak kitéve s a gyakori választások révén teljesen a tagoktól függenek. A választás és választhatás egyenlő. Az üzletrészek száma nem határoz, hiszen a munkás érzi és tudja, hogy a szövetkezetbe nem lehet több joga annak, aki több üzletrészt vásárolhat, mert több pénze van. A fogyasztó-szövetkezet nem arra való, hogy az egymás bőrére gazdagodjunk belőle, hogy fiók-kapitalisták legyünk, de arra, hogy sokkal olcsóbban éljünk meg, munkásoknak maradva.

Az igazgatóság függése a tagoktól, azaz a szövetkezet demokratikus jellege arra is jó, hogy az igazgatókat teljesen a szövetkezők gazdasági érdekeinek védelmére szorítsa. Aki protezsál vagy nem képes igazgatni, fél év alatt kibukik. Ilyen körülmények között nem lehet az igazgatóságnak politikai befolyást gyakorolni a tagokra, nem lehet kedvezményekkel vagy presszióval meghunyászkodásra kényszeríteni őket.

Az igazgatóság és a tagok között való jó viszonynak az is lett a következménye, hogy jobban kifejlődött az összetartás érzése, a közügy szeretete. A folytonos betekintés a szövetkezet ügyeibe szinte magától tanította

meg a tagokat a vezetés minden csinyjára-binyjára. A belga munkás-szövetkezetek minden tagja többet ért a szövetkezethez, mint a máv. fogyasztó-szövetkezet méltóságos igazgatói együttvéve. A hozzászólás joga révén mindig több gyakorlati kérdés oldódik meg szerencsésen, mindig több jó ötlet érvényesül a köz javára. Némelyik nagy munkás-szövetkezet tagjai félannyiból megélhetnek a szövetkezet révén, mint anélkül. Pedig ezek a szövetkezetek nem kapnak állami kedvezményeket sem a szállításnál, sem egyebütt. Olcsó áraikkal folyton újabb és újabb tömegeket csábítanak a maguk körébe és mindinkább kényszerítik a kereskedőket is az árleszállításra s így a nem-tagoknak is használnak.

Nos, ezért van már millió és millió tagja a munkás-szövetkezeteknek, ezért haladnak azok lépésről-lépésre előre a munkásság gazdasági felszabadulása útján. Így van ez a művelt nyugati államokban.

Magyarország mindenben úgy hasonlít a külföldhöz, mint a majom az emberhez. Utánozni örökké utánoz, de mindig a helytelent és lényegtelent. Így van ez a szövetkezettel is. Halljuk itt is, halljuk ott is a szövetkezet nevét, látunk itt is, ott is szövetkezetet, amelyik pang, amelyik bukik, vagy fennállása a tagoknak nem használ, csak az igazgató uraknak. Miért van ez? A külföldi szövetkezetek azért boldogulnak, mert munkás-szövetkezetek. A magyarországiak azért panganak vagy buknek, mert nem munkás-szövetkezetek és nincsenek a munkás-szövetkezetek elvei szerint berendezve. A céljuk sem közös. A mi szövetkezeteink célja az olcsó fogyasztás, tehát a tagok gazdasági érdeke, ezeknek a német minta után készült szövetkezeteknek politikai céljaik vannak. A tagokat némi kis előnyökkel lekötni, presszionálni az alapítók érdekében. A német és magyar klerikálisok és agráriusok a munkás-szövetkezeteket czégérül használva és nevüket kölcsönvéve alapítottak kis emberekből részvénytársaságokat. Az ő szempontjukból sikerült is a dolog. A befolyás megvan és növekszik, a szövetkezetek száma is nagyobbodik, de a tagok még sem élnek meg olcsóbban. A máv. szövetkezete is ebből a fajtból való, csak hogy nem klerikálisok, de liberálisok csinálták, ami ebből a szempontból egy kutya. Az eredmény megvan: a szövetkezet ma a tagokra nézve majdnem értéktelen. Nem fog tehát ártani, ha egy cikket szentelünk a jövő számban az alaphibák ismertetésére a fenti szempontból. A harmadik cikkünk a részletekkel és tennivalókkal fog foglalkozni.

(Folyt. köv.)

B.

Potyázás a munkások bőrére.

Nincs az a kicsi jelentőségű ünnep, hogy a máv. műhely mérnökei, hivatalnokai és művezetői ezt a kicsi ünnepet ne tartanak méltónak a megünneplésre. Mert nekik könnyű az ünneplés. Ők megkapják a maguk fizetését akkor is, ha a munka szünetel s így ha még annyi időt prédálnak is el ünneplések czimén, őket nem éri anyagi veszteség. Hogy az ünnepi szünetet milyen czimén kapják meg, az nekik mellékes. A legkisebb, legnevetesebb alkalom jó nekik erre a célra. Amikor más, komoly ember röstelli az ünnepi henyélést, ők a legagyafurtabb praktikákkal azon okoskod-

nak, hogy miképpen lehetne szabadulni a műhelyek levegőjéből.

De a számításuk nem egészen egyszerű. Mert kettőn mulik a vásár. Ha ugyanis a műhelyi munkások nem hagyják abba a munkát, a mérnök, hivatalnok és művezető urak nem mehetnek ünnepelni. Ámde ezeket az urakat nem hagyja cserbe a tudományuk. Ilyenkor leereszkednek barátságosan a munkások közé, akiket minden áron rá akarnak beszélni arra, hogy küldötségileg vagy aláírások útján kérjék a munka alól való felmentést. Hogy ezt a játékot, ezt az ünnepi mulatságot a munkás fél napi keresete siratja, az mit se jelent azoknak, akik évi fizetést huznak s nem részesülnek bérlevo-násokban, ha olyan napokon is ünnepelnek, amikor a kalendárium nem vörös betűs.

Hogy milyen eszközökkel akarják megpuhítani a munkásokat, ezt talán érdekes lesz tudni azoknak is, akik ezekre a „kérvényezésekre“ a munkaszünetet megadják. Ha a hivatalnokok, a mérnökök, főnökök és művezetők ünnepelni akarnak, először is kieresztik fehérgalambnak a szolgát, hogy az tapogassa ki, hogy milyen a hangulat a munkások között. A szolga megjelenik és fölveti az eszmét, hogy mit szólnának a munkások, ha ünnepelni lehetne. A szolga a felelettel visszatér az urakhoz. Ha a felelet kedvezőtlen, jönnek a magasabb rangú urak. Először az ismerőseiket zaklatják azzal, hogy nem-e volna jó ma délután ünnepelni. Nézték: jön a király. Irjatok hát alá egy ívet. Ezt a gondolatot ismerőseik terjesztik a munkások között s ha sikerült a kellő számú embert vagy aláírást összefogdosni, akkor aztán megy a deputáció s azt kéri, hogy a *műhelyi munkások ünnepelni* akarnak. Pedig hát a műhelyi munkásoknak eszébe sincs az ünneplés.

Ezek az eszközök, melyekkel egy ünnepnapot akarnak kicsikarni.

Már most azt kell kérdenünk, hogy mi köze a munkásságnak a király érkezéséhez? Mi köze holmi nagy férfiak temetéséhez. És végül mi jusson, mi czimen követelhetik egy sovány keresetű munkástól, hogy keresetének egy részét, melyre oly nagy szüksége van, feláldozza a főnök, mérnök és művezető urak lustálkodásának? Hagyjanak fel ezekkel a zaklatásokkal. Ha az urak ünnepeket akarnak, kérjék azokat a maguk nevében és a munkásoknak előtérbe tolásával ne tüntessék fel a dolgot úgy, mintha ők, az éves fizetésű urak lennének a szorgalmasok, akiknek eszébe sincs az ünneplés, ellenben mi munkások vagyunk azok, akik minden ostobaságot arra akarunk felhasználni, hogy meneküljünk a munka terhe alól. Ha henyélni akarnak az urak, legyen bátorságuk ezt nyíltan bevallani, de ne takaródzanak mi velünk s mindenekelőtt ne akarjanak a *mi* költségünkön lustálkodni. Dolgozni csak dolgozunk az uri osztályért, de hogy lustálkodjunk is érte, erre semmi kedvünk.

Uzsora.

— A hálókocsik alkalmazottainak kizsákmányolása. —

Minden államban, amely becsületes munkásvédelmi politikát csinál, a kormány felügyeletet gyakorol azon vállalatok fölött, amelyekkel szerződéses viszonyban áll. Felügyeletét kiterjeszti ezen vállalatok alkalmazottaira, amennyiben ellenőrzi, hogy tisztességes bért kapjanak, s a szolgálattal túl ne terheljék őket. Ez volna kötelessége a magyar államnak is. De tudjuk, hogy a magyar állam maga is előljár a munkások kiuzsorázásában s így nála alig csodálkozhatunk azon, hogy tétlenül nézi, sőt a legtöbb esetben még támogatja a kizsákmányolásban azokat a vállalatokat, amelyek vele összeköttetésben állanak.

Egy ilyen vállalat a *nemzetközi hálókocsi társaság*, melyről tudvalevő, hogy a magyar államvasutak vonatait háló- és étkezőkocsikkal látja el. A vállalat magyarországi képviselőségé-

nek igazgatója *Gerenday László*, akit a kizsákmányolásban valami *Goldmann Gala Ignác* nevű egyén támogat. Hogy mindkettő iránt mit érezhetnek a hálókocsi társaság alkalmazottai, az az alább felsorolt bánásmódból elképzelhető. Pedig mindkét ur a munkások és alkalmazottak védőangyalaként játsza ki magát. Gerenday urnak például állandó szavajárása ez: „én úgy gondoskodom az alkalmazottaimról, mint a fiaimról“. Hát mi nem irigyeljük a Gerenday ur fiait. S ha vannak fiaik, nem hiszszük, hogy azok tulsok áldást pazarolnak az olyan apára, aki fiaival úgy bánik, mint az igazgató ur az alkalmazottaital.

Az első komizság, amit a hálókocsi társaság állandóan gyakorol, abból áll, hogy folytonosan cserélgeti az alkalmazottait. Ez a jól ismert uzsorások praktikája, hogy a szolgálati évek emelkedésével ne kelljen a fizetést emelni. A komizság folytatódik ott, hogy nyugdíjat nem ad, baleset ellen nem szavatol, s alkalmazottait akkor bocsátja el, amikor neki tetszik. Ha valamely alkalmazott munkarejét egy pár esztendőn át teljesen kiszipolyozta, elbocsátja, mint a kifacsart citromot eldobja. És mindezt egy olyan vállalat gyakorolja, amely a magyar királyi államvasutakkal állandóan szerződéses viszonyban van.

Hogy az alkalmazottak szolgálatáról fogalommal bírjunk, fel kell említeni, hogy a társaság kalauzokat, pinczéereket, szakácsokat, kocsitisztítókat és néhány ipari munkást alkalmaz. Ezek ugyan a társaságot szolgálják, de mint később kiderül, nem valamennyien kapják a társaságtól fizetésüket.

A kalauz a szolgálat két első havában 90 koronát kap, két hónap után a fizetését 100 koronára emelik. E fizetés ellenében egyrészt a legnehezebb szolgálatot kell teljesítenie, másrészt azonban olyan költségeket kell e fizetésből fedezni, amelyek tulajdonképpen a vállalatot illetnék. E költségek fedezéséhez tartozik a kocsi tisztogatása. A kocsi a vállalaté, annak jövedelmez és mégis a kalauz fizetéséből vonnak le havonta 32 koronát kocsitisztás czimén. Ezenkívül még 2 koronát betegsegélyezésre. A fenmaradó pár nyomoruságos garasból tartozik még az utasok részére szappant beszerezni, ami szintén néhány koronára rug havonta. S hogy a piszkos üzemeket a maguk igaz mivoltukban lássuk, fel kell említeni, hogy a kalauz a szappant a hálókocsi társaságtól tartozik beszerezni darabonként 30 fillérért. Ezt a szappant a társaság külföldön szerzi be, ahol félig, vagy egészen ingyen kapja a gyárostól, aki úgy csinál reklámot a maga cikkének, hogy a hálókocsikban elhelyeztetni. S a társaság nem szegyelel pénzért eladni egy szegény kalauznak azt, amit ő ingyen kap. Ez a kizsákmányolás, kiuzsorázás és haszonlesés legundokabb fajtájából való.

De vannak a kifosztott kalauznak és alkalmazottaknak még egyéb bajai is. A hitvány fizetésből elegánsan kell öltözködni. A társaság pontosan előírja, hogy milyen szövetből készüljön a ruha. Egy ilyen egész öltözet téli kabáttal együtt 200 koronába kerül. Már most kérjük, hogy mi marad meg a fizetésből? Miből éljen egy ilyen alkalmazott és családja? Miből táplálkozzék, hogy helyt álljon a nehéz szolgálatban, melyet tőle követelnek? Ezt nem kérde senki. Se a társaság, se a magyar államvasutak igazgatósága, se a kormány. Egy huron pendülnek ezek valamennyien. Jó barátai ők Gerendaynak, s jó barát nem vájja ki jó barátjának a szemét.

S most nézzük, hogy milyen szolgálatot kell teljesíteniök e fizetés, e jövedelem ellenében. Vegyünk egy példát a 3. csoportba beosztott kalauzok szolgálatából. 6 óra 30 perczerk este indulás Fiuméba. Érkezés Fiuméba reggel 8 órakor. Itt rendbe kell hozni a kocsit s egy egész éjjel tett szolgálat után ugyanaznap este újból vonatra kell ülni s visszatérni Budapestre, ahová másnap reggel 9 órakor érkezik. Érkezés után az irodában kell jelentkeznie, ahol leszámol.

Még aznap este elindul Iglóra, ahová reggel 8 órakor érkezik. Itt a kocsit újból rendbe kell hoznia s már este 9 órakor utazik vissza Budapestre, ahová reggel érkezik meg. Itt megérkezés után jelentkezik az irodában, leszámol s este indul Piskibe, ahová másnap délelőtt 11 órakor érkezik. Megint a kocsit hozza rendbe s délután indul vissza Budapestre, ahová másnap reggel érkezik. Itt megint rendbe hozatja a kocsit s jelentkezik az irodában, hogy leszámoljon. Este 9 órakor már indul Brassóba, ahová másnap délután érkezik. Itt egy fél óráig pihen, megvárja a Predeából jövő gyorsvonalat, s azzal másnap reggel 7 órakor visszaérkezik a fővárosba. *Egy huzamban tehát 40 órai* szolgálatot tett. Ha e szolgálat után az alkalmazottak közül senki sem hiányzik és a rapportal végzett, ugy másnap estig szabad.

Hát nem a legembertlenebb sinterkedés ez? Megtűrnek ilyet más államokban, ahol az emberanyagnak csak egy kis értéke van? Hiszen az állatot különben védelmezik már nálunk is, csak az ember szabad prédája a kapitalistáknak, a haszonra éhező gazdag uraknak.

És ebben az embernyuzásban nem lesz addig változás, míg a kizsákmányoltak öntudatra nem ébrednek. Hogy mikor lesz? Mi hozzáláttunk az ébresztéshez. A munkásokon mulik, hogy szavunknak foganatja legyen.

A vidéki városokban levő munkástársainkat felszólítjuk, hogy ahol még bizalmiférfit nem választottak volna, azt minél előbb tegyék meg, hogy az országos értekezletet megtarthassuk.

Hirek.

A „Magyar Vasutas“ eddigi számai már is nagy forradalmat idéztek elő a vasuti munkások körében. Egy rég érzett hiány lett a „Magyar Vasutas“-sal pótolva. Összekötő kapcsot teremtett az állam kizsákmányolt proletárjai között, akiknek még az sem szabad, hogy a maguk kedve szerint szervezetet létesítsenek. Ezt a szervezetet van hivatva a „Magyar Vasutas“ pótolni. Itt tárjuk fel szenvedéseinket, itt mondjuk el panaszainkat és itt mutatunk rá azokra a gyógyszerekre, melyek a vasuti munkást nyomoruságos helyzetéből kiragadják. Csoportosuljatok, tömörüljetez hát e lap köré, amely a ti lapotok, mert a ti szenvedésetek szülte azt világra. Forduljatok a laphoz minden bajotokkal s a lapnak lesz gondja arra, hogy minden hangot meghalljanak ott, ahol oly nagyon szeretnek süketek lenni.

Támogassátok a lapot. Fizessetek elő és terjeszszétek. Szerezzetek neki előfizetőket, olvasókat, mert minden lap annál nagyobb hatalom, mennél több szív érez vele. S ha hatalmassá tettétek a lapot, hatalmassá lettetek magatok is.

Előre, vasuti munkások!

Az első elítelt vasutas. Az első ítéletet a vasutasok fölött a sátorlajauhelyi törvényszék hozta. Kezünkben van az ítélet teljes szövege: elszörnyedünk az olvasása közben. Egy váltóórt, kizárólag azért, mert sztrájkolt — egyebet semmit a világon nem tett — hat hónapi börtönre, háromévi hivatalvesztésre és politikai jogainak a fölfüggesztésére ítélték. Megjegyzendő, hogy a törvényszék *közhivatalnoknak* minősítette a váltóórt. Az ítéletből közöljük a következő részletet:

Kovács Imre h.-hadházi születésű, tiszaluczi lakos, 49 éves, ev. ref. vall., hét gyermek atyja, ir, olvas, vagyontalan államvasuti

váltóór. Vádolt bűnösnek mondatik ki a Btkv. 480. §-ba ütköző és 481. §-a szerint büntetendő hivatali kötelesség megtagadásának a büntetésében, amit azzal követett el, hogy mint a Magyar Államvasutak tisztviselői állomását alkalmazott váltóór 1904. évi április hó 23-án a vasuti forgalom szünetelése alatt hivatali kötelességének teljesítését több hivatalnok társával való összebeszélésének következtében megtagadta.

Ezért a Btkv. 481. és 484. §§-ai alapján, de a 91. §. alkalmazásával, a jogerős ítélet foganatba vételével számítva (6) hat hónapi börtönre, melyből azonban a Btkv. 94. §-a alapján az 1904. évi április hó 23-tól, a mai napig tartó letartóztatása, illetve vizsgálati fogsága által (8) nyolcz nap kitöltöttnek vétetik és ezen szabadságvesztés büntetésének kiállása után (3) három évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlatának hason tartamu felfüggesztésére ítélik és köteleztetik, hogy az eddig 326 korona 68 fillérben felmerült és a még felmerülendő büntügyi költséget az 1890. évi 43. t.-c. 9. §-ában előírt végrehajtás útján a m. kir. államkincstárnak térítse meg, mely büntügyi költség azonban az idézett t.-c. 4. §. alapján egyelőre behajthatatlannak nyilvánítottatik.

A megokolás szerint az elitelt tevékenysége a vasutak kezelésével, szorosan összefügg, mert a vasutak a modern jogállamokban olyanok, mint az emberi szervezetben az életerek. A vasutak ennél fogva nemcsak forgalmi eszközök, nem pusztán fuvarozásra szánt vállalatok, hanem állami közigazgatási tényezők, amely tényezők fontos szerepet játszanak az állami élet minden nyilvánulásánál. Ez okból ruháztattak fel az állami vasutaknál alkalmazott hivatalnokokat is mindazokkal, vagy legalább is hasonló jogokkal és lettek alávétve mindazon köteleességeknek, amely jogokkal a többi közigazgatási tisztviselő is bír s amely köteleességeket ez utóbbiak is teljesíteni tartoznak. Ezért van az, hogy az államvasuti tisztviselőkre bizott teendők nemcsak a közforgalom, hanem a közbiztonság és részben a közrendészeti szolgálatot is magukban foglalják, azért részesülnek az állami vasuti alkalmazottak (hivatalnokok és szolgálók egyaránt) az ellenük eljárásuk közben elkövetett büntetendő cselekményekért, mint hatóságai közegek, különleges büntető jogi védelemben, s ezért tekintetnek a nevezettek az állandó büntető bírói gyakorlatban is mindig közhivatalnokoknak.

Ennél rettenetesebb ítéletet Oroszországban se hozhattak volna. De hát egyebűt vagyunk mi, mint Oroszországban? Ott is, nálunk is az osztályállam érdeke szerint ítélik. S az osztályállam mindenűt egyforma.

A miskolczi vasutasok. A vasutassztrájkból kifolyólag május hó 10-én volt a miskolczi törvényszék előtt a főtárgyalás, melyen Papik Sándor főellenőr, Ixel Béla irodatiszt, Morkvecz Venczel főkalauz és Kállay János mozdonyvezető voltak a vádlottak. A bíróság elnöke Orly Miksa kuriai bíró volt, szavazóbírák: Hubay Gyula és dr. Zelenka Lajos. Közvádló: Bulyovszky Gusztáv kir. ügyész, a védelmet pedig dr. Frankfurter Sándor, dr. Kovács József és dr. Kurcz Jakab miskolczi ügyvédek látták el.

A tárgyalás folyamán az elnök azzal akarta a vádlottakra a vádat rábizonyítani, hogy a vádlottak kitartásra buzdították a sztrájkolókat, mely ellen a vádlottak egyértelműleg azt vallották, hogy kitartásra, vagyis a rend további megőrzésére buzdították a vasutasokat.

Kitűnt a tárgyalás folyamán, hogy milyen a polgári sztrájk. Mind tagadták, hogy sztrájkoltak volna, sőt Papik főellenőr egyenesen elítélte s azt mondta, hogy csak azért váltalta el a sztrájkbizottság elnökségét, csak azért buzdított, hogy a vasutasok benne megbizannak s így bármikor leszerelhesse őket. A magyar nyelv minden zengzetességével írta körül, hogy ő nem volt egyéb besugónál, amit jó lesz, ha vasutas munkástársaink megjegyeznek, mert ez is világos

tanubizonyítékul szolgál a jövőre nézve, hogy a munkásosztály felszabadítását csak munkások végezhetik el. Különbent azt is bevalotta Papik főellenőr, hogy ő mindig csak békitett s midőn már minden békekísérlet kudarcot vallott, akkor jelentkezett Görgey üzletvezetőnél, kinél kijelentette, hogy visszavonul a sztrájkolóktól, de az üzletvezető egyenes felkérésére nem hagyott fel a sztrájkolók vezetésével. Kitűnt az is a tárgyaláson, hogy a vádlottaktól a rendőrségnél felvett vallomások jegyzőkönyve a vádlottak előtt felolvasva nem lett. Meghunyáskodva jelentették a „sztrájkvezérek“, hogy ők nem izgatják a vasutasokat, sőt az izgató tartalmú táviratokat nem engedték a sztrájkolók előtt felolvasni. Védekeztek, hogy ők tulajdonképpen nem is sztrájkoltak, hogy őket belekényszerítették, hogy ők voltak az utolsó a sztrájk megkezdésében, első a leszerelésben, ők szállítottak először sztrájkőröket, ők voltak azok, kik a Miskolczon át a budapesti nagygyűlésre utazó vasutasokat utazási szándékukról lebeszélni igyekeztek, sőt még azt is letagadták volna, ha hasznát vehették volna, hogy élnek. A vádlottak után a tanukat hallgatták ki. Elsősorban Görgey László üzletvezetőt, ki a vasutasok javára vallott, mint akik csak be lettek ugratva, hiszen Miskolczon volt a legkevesebb rendetlenség és a legtöbb besugó, mit azzal is bizonyított, hogy egy Zágrábról feladott és Budapesten is átment távirat tartalmát a miskolcziak besugására ő volt szerencsés először Ludwig Gyula elnökgazgatóval közölni. Jellemzi a törvény előtti egyenlőséget, hogy míg a főbb tisztviselő tanuk részére az elnök külön széklet hozatott be s míg ezek ülve beszélhettek, addig a többi tanuknak már állva kellett tanuskodni. A bizonyítási eljárás befejezte után Bulyovszky kir. ügyész tartotta vádbeszédét, melyben előhozakodott a haza, állam, kormány stb. tekintélyével, csak hogy éppen a színügyi bizottság tekintélyéről nem szólt, végül kérte a bíróságot, hogy ítélje el a vádlottakat, kik nem átalották az imádott hazának, mely nem ápol, de börtönfalakkal eltakar, tekintélyét kompromittálni.

Ezután az ügyvédek tartották védőbeszédeiket s alaposan összetörték a közvádló agyaglábú érveit. Felmutatták a miskolczi kir. törvényszék egy határozatát 1902. decz. 6-ról, mely szerint a vasutasok nem közhivatalnokok. Világosan bebizonyították, hogy a vasutasok nem közhivatalnokok, azonban a bíróság mindezek dacára úgy ítélkezett, hogy a vádlottakat felmenti ugyan, de csak azért is dongó, vagyis a vasutas közhivatalnok. Az ügyész felebbezett, de a színügyi bizottság nem.

Vád alatt. A sztrájkbizottságot immáron vád alá helyezték. A letartóztatás, fogvatartás után azt várta az ember, hogy a vád lázítás, izgatás, esküszegés, vagyon rongálásról fog szólni. S mi történt e helyett? A vádtanács *hivatalos kötelesség elmulasztása* címén helyezte vád alá. Tehát semmi egyéb, mint kötelességmulasztás. És ezért csaptak ekkora hühöt? Ezért a nagy bűnért, amelyben egyébként se hangzott el az utolsó szó, fogták el mint utszéli haramiákat a kormány parancsából a sztrájkbizottság tagjait. Még jól emlékszünk arra a vasárnap délutánra, amikor lovasrendőrök közé szorítva egy kétfogatu kocsit vágatott az Andrássy-uton. A kocsit előtt, s a kocsitól jobbra és balra egy lovasrendőr vágatott. A kocsisnál egy rendőr ült. Bent a kocsiban egy ősz szakálu férfi s tőle jobbra és balra egy-egy polgári rendőr, akik az ősz férfi karjait fogták. Az utca bámulva nézett a különös menet után. Szibériában hitte magát mindenki, mert ilyen botrányt csak a szibériai és oroszországi állapotokat ábrázoló képek mutatnak. És ebben a kocsiban, melyre hat rendőr vigyázott, Sarlay János ült. Ugyanaz a Sarlay, akit hivatalos kötelesség elmulasztása miatt helyeztek vád alá. Hiába no, rendőrállamban élünk.

A nyulékony törvény. A vasutasokat szabadlábra helyezték. A vizsgálóbíró is, az első vádtanács is a fogvatartás mellett kardoskodtak. Az ő jogi tudásuk úgy vélte, hogy a vizsgálati fogság helyén van. És ennek a jogi tudásnak 14 jóra való ember itta meg a levét. A tizenegyedik napon aztán közbelépett a tábla vádtanácsa. Ennek a fórumnak a jogi tudása egészen másképp vélekedett a vasutasokról. Nem talált okot a fogvatartásra s rögtön, a tizenegyedik napon el is rendelte a szabadon bocsátást. Tessék most már bizni a bírák csallhatatlanságában, a törvény helyességében. Mert micsoda csallhatatlanság, micsoda helyesség az, amikor két fórum a legellentétebben vélekedik ugyanazokról az áldozatokról. Mennyi hátsó ajtaja van egy törvénynek, melyet a legellentétebben lehet magyarázni? Annyi szabad mérlegelést még se volna szabad fentartani a bírák számára, hogy ugyanaz a törvényt a két legszélső nézőpontból magyarázassák. Ilyen törvény a bírakat a kormány politikájának jármába hajtja s a bíró éppen azért, mert a törvény oly nagyon nyulékony, úgy határoz, amint a kormány politikájának hasznosabb. S mikor a haszon már bezsebelte, akkor előáll a magasabb fórum s korigálja az első fórum hibáját. Törvény ez, bíróság ez és igazság ez?

A főváros a sztrájk ellen. Budapest törvényhatósága a múlt héten tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy fölíratban kéri meg a kormányt, hogy az ország törvényes rendjének állandó megszilárdításáról gondoskodjék. A közgyűlés határozata alapján Halmos János polgármester a főváros törvényhatósága nevében a következő fölíratot küldte a miniszterelnöknek:

„Nagyméltóságú miniszterelnök ur! Már huzamosabb idő óta mely hazafiúi fájdalommal és megdöbbenéssel észleljük, mint fajul el hazánk közléte, mint tévelyegnek meg az elmék és mint ragadtatnak mind szélesebb kiélelésében kereső izgatók befolyása alatt végzetes elhatározások felé, melyek megrendítéssel fenyegetik az állam törvényes rendjét, és a gazdasági élet alapjait. Ez a mozgalom, amely a magy. kir. államvasutak alkalmazottai szolgálatuknak hűtelen elhagyásával jutott tetőpontjára, valóságos anarkiával fenyegeti az ország rendjét, biztosságát és a nemzeti vagyont. Bár hálásan ismerjük el, hogy a nagyméltóságú kir. kormány az államvasutak személyzetének mozgalomával szemben megtette kötelességét, amidőn helyreállította a törvény uralmát: mindazáltal a pillanatnyi eredményt e kérdés gyökeres megoldásnak nem tarthatjuk és épp ezért ama várakozásunknak adunk kifejezést, hogy a nagymélt. m. kir. kormány gondoskodva az ország törvényes rendjének állandó és intézményes megszilárdításáról, elejét veendő amaz erőszakos törekvéseknek és irányzatoknak, melyek végzetes megrázkódtatással fenyegetik az országot. Amidőn tehát kifejezést adunk annak, hogy a nagymélt. kir. kormányt e törekvésében teljes erőnkkel támogatni készek vagyunk: oly tisztelettel teljes kérelem járulunk Nagyméltóságod, mint a m. kir. kormány elnöke elé, hogy a szükséges intézkedéseket a fenti értelemben és irányban megtenni méltóztassék. A székesfőváros törvényhatósági bizottságának 1904. évi május hónap 3-án tartott rendkívüli közgyűléséből Halmos János polgármester.“

A gazdag háziurak törvényhatóságától nem vártunk egyebet, mint a további, még zabolatlanabb kizsákmányolásra való rendszabályokat. De az öntudatos, szervezett munkáságot az ilyen erőszakosságok, jogtalanságok meg nem török munkájában. S akár hogyan kapálóznak a nagy potrohú urak, mi haladunk a magunk útján előre.

Havas Ármin. Nagy utálatunkba kerül e név leírása, de leküzdjük utálatunkat és leírjuk a nevet. Tulteszszük magunkat ez undoron, hiszen az ember gyakran kerül abba a helyzetbe, hogy kedve ellenére való dol-

gokkal kell bibelődnie. Havas ur mérnök. A diplomája mondja ezt. De a viselkedése, a műveltsége, emberies érzése mást mond. Ezén tulajdonságok után ítélve Havas az emberek azon kicsi csoportjába tartozik, amely csoportból a kutyapeczérek kerülnek ki. S Havas ur nyilván maga is érzi, hogy sok benne az erre való képesség. Már tudniillik az a képesség, mely a nyuzáshoz szükséges. Mert nyuzni jól tud. Igaz, hogy nyilván állatvédelemből nem szabadították az ebekre. Mert az eb jól védelmezett állatja a mai társadalomnak. Az emberre már sokkal kevesebb gondot fordítanak. Az emberre rászabadítják Havas Ármint urát, aki nem kerülve az ebek közé, rászabadult a keleti pályaudvar műszaki kocsihivatal munkásaira. És most itt garázdálkodik az emberek nagy kárára.

Május elsejére a kocsisztítók és iparmunkások kétharmad részét egészen csekély okból, megbüntette. Mi a büntetés? — Pénz! A csekély keresetből nagyokat levonnak, mert Havas Ármint úgy akarja. Május elsejére a munkások nagy része bérjavítást várt s e helyett pénzlevonásokat kaptak Havas Ármintól. És az ilyen lelketlen ember hepcziáskodása ellen nincs ma felebbezés. Meghallgatás nélkül ítélnék fölöttünk. Bennünket meg se hallgatnak, csak kiszabják a bírságot. Hát tarthat ez így tovább? A baj orvoslásának egy módja van. Szervezkedjétek. Ahol nem lehet nyiltan, ott keressetek módot arra, hogy a közöttetek élő kéme kiebrudalásával titkon végezzétek a szervezkedés munkáját. Ha erősek lesztek — s a szervezkedés erőssé tesz — úgy megtörik az olyan firmák hatalma, a milyenek a Havas Ármintok.

Gyűlés az északi főműhelyben. Megmozdult a derék „nyugbér-bizottság”. Ha már kilenc évig nem tett semmit, legalább most használja fel az alkalmat, hogy az érni kezdő gyümölcsöt az ő munkájuknak tüntesse fel. Az elmúlt héten (a többi fővárosi vasuti munkások kizárásával) a mázoló műhelyben „beszámoló gyűlést” tartottak. Az egész hivatalos apparátus mozgósítva lett, de azt, ami történt, nem hitte volna el senki. Müller János főfelügyelő ajánlatára a jól apportírozó Malár István „munkás” elnököt. A „nyugbér-bizottság” 1896 óta először tett jelentést. Soha nem kérték ki a munkások véleményét, úgy hogy a beadott memorandum tartalmát senki sem ismeri. Most is csak valami homályos jegyzőkönyvet olvastak fel. Eire azután Hugyecz József munkástársunk szólalt fel. Örömet fejezte ki azon, hogy megismerheti azokat, kik éveken át az öszmunkásság nevében beszéltek. Kérde azonban, hogy a vasuti munkások összesége választotta-e ezeket az urakat? Dörgő „nem” volt a felelet. (Az elnök félbeszakítja a szónokot, hogy maga alatt vágja el a fát, ha így beszél tovább.) De Hugyecz munkástársunk nem hagyta magát zavarni és folytatva beszédét, kijelentette, hogy a múlt évi köriratuk, mely szerint a nyugbér befejezett dolog, nem felelt meg a valóságnak. Indítványozta, hogy tekintettel arra, hogy az ugynevezett bizottság nem kérte ki a munkások megbizását, továbbá, mert titokban dolgozott, mondja ki a mai gyűlés, hogy ezeket az embereket illetékteleneknek tartja ügyükben eljárni s helyettük a munkások által megbízott bizalmi férfiak bizassanak meg az ügy további intézésével. Óriási lelkesedés és taps közepette fogadták el ezt az indítványt. Most Müller János műhelyfőnök következett, ki felolvasta, hogy a kereskedelmi miniszter által tervekbe vett nyugdíj rendezéséhez a pénzügyminiszter hozzájárult. Egyben kijelenti, hogy ő a maga részéről a bizottságot továbbra is illetékesnek tartja. (Az igazság érdekében ideiktatjuk, hogy több főműhelyi munkás szerint Müller ezt a kijelentését visszavonta.) No, de majd elvállik, mi igaz az egészről. Igéretet már kaptunk eleget. Kíváncsiak vagyunk, lesz-e még továbbra is bátorsága a „nyugbér-bizottság”-nak a munkások nevét és „bizalmát” bitorolni.

A sztrájkőrő. Zanoni Károly főkocsimester a keleti pályaudvaron. Ez az ur azon kevesek közül való, kik a sztrájkőrés alacsony mesterségére vállalkoztak. Munka közben összekülönbözött a vasuti ezred katonájával s ez a katona szemébe vágta, hogy sztrájkőrővel nincs tárgyalni valója. Zanoni panasza ment a katona parancsnokához, de itt olyan feleletet kapott a sztrájkőrő, hogy elszégyenkezve hordta odébb magát. Így bántak a katonák a sztrájkőrőkkel. Már most elképzelhető, hogy mily hitványság a sztrájkőrés, ha még a katonák is elfordulnak tőle.

A társadalom szégyene. Kovács József egy helyi érdekű vasuttársaság javítóműhelyében volt alkalmazva. Munkaközben egy éles vasszilánk a jobb szemébe furódott, minek következtében a munkás elvesztette jobb szemét látóképességét. Kovács kártérítési keresetét indította a vasuttársaság ellen és a bíróság most meg is állapította a kártérítési kötelezettséget. Kimondotta, hogy a társaság a szerencsétlenül járt munkásnak élethossziglan havi 20 korona kártérítési díjat tartozik fizetni.

Husz korona kártérítés havonta! Napjában tehát 67 fillér. Az ilyen kártérítési díj mellé jó volna, ha a bíróság azt is megállapítaná, hogy hogyan kell annak élni, akinek napi 67 fillér jut élete fentartására. Talán a bíróság leleményesebb eszű. Ő kiokoskodhatná azt is, amire a munkás képtelen.

Katonáék. A király mozgósító parancsa után az uniformisos katonák megjelentek a műhelyekben. Különös képe van a helyeknek, ahol eddig csak kék zubbonyos embereket láttunk. De még különösebb, hogy látnunk kell, hogy katonáéknál többnyire azok vitték valamely rangra, akik a közönséges életben csak a legegyszerűbb munkára alkalmasak. Látunk napszámosokat, akiknek őrmesteri rangjuk volt. Viszont látunk előmunkásokat, akik a katonai életben még a káplárságig se tudták fölvenni. Itt egy őrmester söpri a műhely padozatát, amott meg egy közlegény a művezető. Itt egy őrmester a fűtő és közkatona a vonatvezető. Lám, milyen nagy tudomány a katonáskodás! Azok viszik ott valamire, akik a közönséges életben alul maradnak. Ugy látszik, hogy katonáéknál nem sok kell se az észből, se a tudományból. Mert ha sok kellene, akkor nem tudnók megérteni, hogy hogyan is vihette fel sok ember a gefreiterséget.

A német császár és a vasutasok. Magyarországon elemi erővel dugt a vasuti sztrájk. Nehány garast kértek maguknak a vasutasok a kormánytól s a kormány ezt a szerény kérést nemcsak hogy megtagadta, de végig gázolt irgalmatlanul a szánalomra méltó könyörgőkön. Aztán megjött a király mozgósítási parancsa, mely ezerszámra csinálta a sztrájkőrőket s megbénította a további küzdelmet. De ugyanez a történet Németországban? A német vasutasok nem kértek, de a német császár azon a napon, amikor a magyar király a sztrájk letiprására mozgósított, törvényjavaslat készítésére utasította Budde vasuti minisztert, a mely javaslat három millió márkát ad vasuti alkalmazottaknak, hogy ebből az összegből jóléti intézményeket létesítsenek. Ő, a német császárt bizonyosan megalátozta a magyar vasutasok küzdelme. S mert másképpen nem segíthetett rajtuk, hát legalább ki akarta oktatni a magyar urakat, hogy hogyan kell vasutasokkal elbánni. De a magyar nagyurak nem szívesen tanulnak másoktól. Őket majd itthon kell megtanítani arra, hogy mi dukál a vasutasoknak.

Kimutatás a vasuti balesetekről. Magyarországon a vasuti szerencsétlenségek meglehetősen ritkák s aránylag igen kevés utas pusztult el balesetek révén. 1887-től kezdve 1902. végéig amaz utasok száma, akik vasuti szerencsétlenségek következtében haltak meg, évenként 5—11 között változott. 1902-ben ilyen haláleset 9 történt. Megállapítható tehát, hogy az említett esztendőben 5,864.560 utasra esett egy halálos kimene-

telű baleset. Azoknak a száma, akik balesetek alkalmával megsérültek, már jóval nagyobb. Ilyen sérülés 1902-ben 36 történt s így 1,366.140 utasra jutott egy sérülés. Ez a kimutatás a m. kir. államvasutakra vonatkozik. Ha az országban levő magánvasutakat sem hagyjuk ki a számításból, akkor az eredmény az, hogy harmadéve 11 halálozás és 40 nem halálos kimenetelű sérülés történt. Az egész országban tehát 6,237.144 utas közül hal meg egy, 1,715.215 utas közül pedig egy sérül meg. A vasuti alkalmazottakat s a pályatesteken járó idegeneket illetőleg a balesetek már sokkal nagyobb arányúak. 1902-ben a vasutasok közül 66-an haltak meg és 134-en szenvedtek sérülést. Az idegenek közül pedig 95-en meghaltak és 102-en megsérültek. Azok, akik nem utaznak, inkább esnek vasuti baleset áldozatul, mit az is bizonyít, hogy a míg 6,237.144 utas közül egy pusztult el, addig a pályatesteken átjárók közül már 809.626 emberre esik egy halálozás.

Ez a kimutatás igazolja, hogy a vasuti alkalmazottak a legnagyobb lelkiismeretességgel teljesítik hivatásukat. A mások életére a legnagyobb éberséggel vigyáznak s a mások életében nem is igen esik kár. A mások életét a maguk élete veszélyeztetésével is megmentik s innen van az, hogy míg a mások életében csak ritkán, a magukéban már gyakran esik kár. S akik ilyen önfeláldozással teljesítik hivatásukat, azoknak nyomorúság és börtön a bére. Így fizet a magyar állam.

Jogi tanács. Felszólítjuk az összes vasuti munkásokat, hogy bármiféle peres ügyben, melyet az államvasutak ellen megindítani akarnak, a megindítás előtt forduljanak akár személyesen, akár levél útján a „Magyar Vasutas” szerkesztőségéhez (Csömöri-ut 28. szám), ahol a szükséges utbaigazítást díjmentesen megkapják.

Külföld.

„Spitzlik” a vasutasok közt.

Minden állam kormánya felösmerte, hogy mekkora csapás a kizsákmányolásra a vasuti hivatalnokok és munkások szervezkedése. Hogy a veszedelmet elhárítsák, fizetett kémeket alkalmaznak a vasutasok között, akiknek az a hivatása, hogy a mozgalmakról, annak vezetőiről, a szervezetek bizalmi embereiről felvilágosítást adjanak a kormánynak, vagy a rendőrségnek. Természetes, hogy a kémek által elárult vasutasokat rögtön árthatatlanná teszik olyképpen, hogy a szolgálatból elbocsájtják. Legszívesebben veszik, ha ezeket a kémeket magából a vasuti szervezetből csalogatják magukhoz jó pénzzel. Egy ilyen kémnek felsüléséről számol be a németországi szocialdemokrata párt közlönye, a „Vorwärts”, mely az esetet így adja elő:

A véletlen játéka folytán a vasuti szövetség bizalmi férfianak tudomására jutott, hogy a grunewaldi vasuti műhelyben alkalmazott lakatos: Spieler Adolf havi 300 márkáért spitzli szolgálatokra ajánkozott a rendőrségnek. Ajánlata arra szólott, hogy a hamburgi vasuti szövetségre vonatkozó adatokat elárulja a rendőrségnek. E hír tudomásul vétele után hamis cím alatt keresték és meg is találták az összeköttetést Spielerrel, aki a felszólításra, hogy nevezze meg az időt és helyet, ahol és amikor ebben az ügyben tárgyalni hajlandó, levél útján április 9-ének esti 8¹/₂ óráját jelölte meg. A találkozás helye a III. Frigyes emlékszoba volt. Ismertető jelül a kézben tartott papirostekercset állapította meg. A jelzett időben a szövetség egy bizalmi embere jelent meg a találka helyén. Spieler és a bizalmi ember ezelőtt nem látták, nem ösmerték egymást. A találkozó mögött a vasutasok több bizalmi férfiak foglalt állást.

Mihelyt a vasutasok megbízottja a találkozás színhelye felé közeledett, Spieler már

feléje tartott és minden habozás nélkül előadta szándékát. Spieler nem sejtette, hogy a rendőrségnek küldött ajánlatot a vasutasok megtudták s így még kevésbé gondolható arra, hogy ajánlatára nem a rendőrség, de a vasutasok fognak jelentkezni. Eleinte idegenkedett attól, hogy egy helyiségben telepedjenek le a dolgok megbeszélése végett, de később elfogadta azt az ajánlatot, már csak azért is, mert időközben megeredt az eső s kényszerítve volt fedett helyiség alá menekülni. Ebben a fedett helyiségben — egy korcsmában — várakoztak a bizalmi férfiak is az alatt, míg Spieler a rendőri megbízott-nak vélt bizalmi férfi előtt feltárta terveit. Elmondotta, hogy már nyolcz év óta áll a rendőrség szolgálatában. Fizetése a rendőrségtől havi 25 márka volt. De eddig ő csak közvetítő volt, aki nem közvetlenül érintkezett a rendőrséggel, hanem adatait a vasuti mozgalmakról mindig egy második személynek adta, aki a rendőrséggel közvetlenül érintkezett. Ez a helyzet, mely őt bizonyos alárendeltségbe hozta, nincs inyére. Amit a vasutasokról tud, azt drágább pénzért adhatja el, ha magával a rendőrséggel érintkezik. Mint értékes anyagot a rendőrség rendelkezésére akarja bocsájtani azokat a leveleket, melyeket a szövetség elnöksége váltott a bizalmi férfiakkal. Eddig csak szóbeli értesítéseket kapott a levelekről. De nyolcz hét, legkésőbb egy negyed év múlva a *charlotenburgi helyi csoport bizalmi férfia lesz* s akkor a leveleket is megkapja az elnökségtől, miáltal nemcsak azon emberek nevének lesz birtokában, akik bizalmi férfiak akarnak lenni, de rendelkezésére állanak majd a többi csoportok vezető embereinek neve is. Hozzá tette azt is, hogy azon adatok, melyeket *Budde* miniszter a képviselőházban felhasználta, *szintén tőle származnak*. Egyszóval Spieler abban a hiszemben, hogy a rendőrség egy kiküldöttjével van dolga, nemcsak az eddigi árulásairól számolt be, melyeket elvtársai ellen elkövetett, de egy teljes tervet fejtett ki, amely szerint az árulásokat a jövőben sokkal nagyobb mértékben akarja elkövetni.

Miután a vasutasok bizalmi emberei előtt kétségtelenné vált, hogy Spieler csakugyan a leghitványabb áruló, fölkeltek a szomszéd asztal mellől s oda léptek Spieler asztalához. A bizalmi férfi, ki Spielerrel tárgyalt, e szavakkal fordult elvtársaihoz: „Nos elvtársak, jól végeztem a dolgomat?” Spieler elsápadt, torkán elakadt a szó s minden porcikájában remegve hagyta el a helyiséget.

Ime, ilyen piszkos alakokkal dolgoznak a kormányok, hogy mozgalmunkat megbénítsák s harczosainkat megfélemlítsék. De lehet az ilyen hitvány eszközökön áldás? Nem. A szervezkedés erején nem fognak ki ilyen aljasságok.

Máv. nyomda!

Ebben a nyomdában a felvétel úgy történik, hogy a szakmunkásoknak mindent ígérnek, csak hogy megnyerjék őket a nyomda részére. Pedig nagyon sokan közülök ezeltől 5—9 évvel, sokkal nagyobb fizetéssel járó kondíciót hagytak oda, mint jelenleg ma van a dicső máv. nyomdában. Hogy miért jöttek ezek a szakmunkások mégis ilyen csekély fizetéssel a máv.-hoz, a dolog nagyon egyszerű. Csak azért, mert a felvételnél meg lett nekik ígérve, hogy minden évben egy esetleg kétszer kapnak javítást, rövid időn belül ki lesznek nevezve, azonkívül kapnak fát, szenet, szabadjegyet és évente kétszer jutalékot. Most pedig, ha egyik-másiknak csakugyan szüksége van valamire (szabadjegy, fa- vagy szén-utalványra, ami elő is van írva, vagy esetleg egy órai szabadságra), akkor a *kezelő*, (mert már ő is nagy ur akar lenni) mindentféle kifogással élve nem adja meg azt, amit az illető kér, azaz megadja, de csak akkor, ha már öt-hat napig fiókjában hever a szabad-

jegy vagy amit kért. Akkor is azzal a megjegyzéssel, hogy ő eszközölte ki, mert a főnök ur nem akarta engedélyezni.

A felvételnél ígért kétszeri jutalék évente, bizony csak ígért volt, azaz, hogy mégsem volt ígért, mert néha a szakmunkásoknak is jutott 10—15 korona évente, de csak egyszer. Az utóbbi egy-két év óta azonban már csak a kedvencek és a protekciók kaptak és a szakemberek ugyancsak a gépkezelők, kik reggeltől estig dolgoznak, az összes szigorúan elszámolandó nyomtatványokat készítik el, azok ettől a pár korona jutaléktól 1—2 kivétellel mindnyájan elestek, ami elég nagy keserűséget okozott nekik, mert az is megtörtént, hogy *aki nem kapott egy fillért sem*, annak egy nyugtát kellett kiállítani *tíz koronáról*, egy másik pedig, aki *tíz koronát* kapott *husz koronáról*.

A munkaidő a felvételnél reggel 8—2-ig lett megállapítva, ami egy ideig így is volt, hanem megváltozott akkor, mikor Hegedűs lett a miniszter és egy napon az lett kijelentve, hogy a miniszter jön s megtekintti a nyomdát, de nem tudják, hogy a nap melyik szakában, tehát, hogy elő ne forduljon az az eset, ha esetleg két óra után jönne, hogy ne találja ott senkit, mert 2-ig van a rendes munkaidő, tehát a mai naptól további intézkedésig a munkaidő reggel 8—3-ig tart minden kárpótlás nélkül. A miniszter 3—4 napra rá el is jött, megtekintette a nyomdát és el is ment, már a bársony székből is elment sőt nyugdíjba is ment, de a munkaidő még mindig 8—3-ig tart és ennek már öt éve. Azonkívül reggel 7—8-ig és d. u. 3—1/2-ig inspekció címen minden nap három-három embernek kell felügyelni és bezárni mindent, ami a házmaster munkája volna, mert az itt kap ezért szabad lakást, lakbért, fát, szenet és világítást ingyen, akik pedig naponta 1 1/2 órai szolgálatot teljesítenek a házmaster helyett, egy órát pedig a miniszter jövelele címén, tehát naponta 2 1/2 órát kell dolgozniuk mindenféle külön fizetés nélkül. Mindez öt éven folyt így, tehát hol van itt az igazság!

Folyó évi április hó 20-án, nagyöröme a máv. nyomdának ismét elengedték azt az egy órát, melyet a miniszter jövelele címén 5 éven át dolgoztattak minden kárpótlás nélkül a személyzettel.

A nőknek egy csöppel sincs jobb dolguk, sőt ellenkezőleg, mert az egyik munkavezetőnő *Duboványi* (alias *Grünwald*) *Hermina* a leggyalázatosabb módon bujtatja, izgatja és sértegeti úgy a női mint a férfi személyzetet. Minden kieszelhető módon azon van, hogy a keze alatt levő gépkezelő nőket minden csekélységért és semmiségért megbüntethesse. Ez kiviláglik abból, mert határozottan kijelentette, hogy majd megmutatom, hogy kiszekirozom mind egytől-egyig magukat ebből a nyomdából. Ezt a célját, hogy elérje, az egész személyzetet a szó szoros értelmében naponta úgy felizgatja és egyiket a másik ellen hecceli, hogy már szinte teljes lehetetlen itt nyugodtan dolgozni. Órák hosszáig sugnak-bugnak együtt *Bereczky Idával*, *Linek Ede* gépmaster és *Buda Károly* betűszedő denunciaciókkal, kik mindenféle hamis tanácsokkal egészítik ki a munkavezetőnő szintén hamis híreit, melyeket minden megfontolás nélkül a főnök urnak bemondd. Ez a fenti három jó firma, kik sokkal jobban értik a tisztességes munkástársak elárulását, mint a reájuk bizott munkát, ezek abban az előnyben részesülnek, hogy soron kívül előterjesztettek fizetésjavítás végett az igazgatósághoz tisztességes becsületes magatartásuk miatt. *Linek Ede*, ki még alig néhány hónapja csak, hogy belépett a nyomdába és máris túlhaladta fizetésében több tisztességes munkástársunkat, kik 6—8 éve lelkiismeretesen dolgoztak, de nem denuncióltak. Ezek után ha valakinek eszébe jut igazát keresni és be akar menni a főnök urhoz panaszsra, ezt megtudja a munkavezetőnő, megfogja az előszobában, haját megcibálja és jól elveri, ami nagyon gyakran előfordul. Ha egy két

hétig csend és nyugalom van, ezt a munkavezetőnő (*Duboványi Hermina*) hevevéssé nem türi, hanem rögtönöz egy kis verekedést, olyképpen, hogy a fenti csoportból lehivat egyik vagy másik nőt, ő pedig a sötét lépcsőházban elbukik, bevárja az illető lejöttét és oroszán módra rá ugrik, jól elveri tetszése szerint és azután tovább áll.

Ugyancsak a csoportvezető ur (a volt falusi tanító) is ily brutális módon viselkedik a nőekkel szemben, úgy annyira, hogy a nyugodt munka itt is teljesen lehetetlen, mert az ismert pör tárgyalása óta kijelentette a csoportvezető ur is, hogy majd megmutatom én maguknak, mind kiszekirozom innen, sőt még azt is megtette, hogy egyet a tanuk közül azzal vádolt, hogy hamisan esküdtött ellene. Ezek közül egyiket másikat el is helyezte büntetésből egyik teremből a másikba.

Helyes-e ez az eljárás? Tűrhető-e ez még tovább?, hogy a máv.-nál ilyen csoportvezetőket és munkavezetőket megtúrnek, akik szövetkeznek a denunciaciókkal és ezek a gyalázatos hazaárulók, kik elősegítik a máris rossz helyzet rosszabbra fordulását. Le a denunciaciókkal! le a brutálisokkal! *Éljen az igazság* és az őszinteség, mely megteremt a rendet a máv. nyomdában.

Levelek.

A mi jövőnk.

Ha gondolatainkat bárhova tereljük is, ugyancsak önkéntelenül eszünkbe jut a saját és családunkról való gondoskodás. Folyton arra az időre gondolunk, mi lesz velünk és családunkkal, ha munkaképtelenné leszünk, vagy megszüntünk élni?

El sem tudjuk már képzelni a jövőnkéről való gondoskodást másképp, mint ha az intézet, mellynél dolgozunk, fizetésünkkel le nem vonja a nyugbérre járó összeget. Pedig ha meg volna bennünk az erős akarat, magunk alkotta nyugbér-intézményt szervezni, nem lennénk hivatalos leköötöttjei egy intézetnek sem, mely egyrészt azért, hogy lekösse, másrészt, hogy biztosítsa magának a munkaerőt, hivatalos gyám-ságba és hatalmába szegődtet bennünket.

No de ha már évek óta kunyeráljuk magunknak a hivatalos nyugbért, ugy adják azt meg végre, hogy mi is hozzászólhassunk mielőtt életbe léptetik és esetleges észrevételeinket megtehessek. Rólunk rendelkezik, tehát tudni akarjuk, hogy hogyan rendelkezik a bőrtünkkel.

A nyugbérrel kívül vannak nekünk egyéb kérelmeink is, amit szintén szeretnénk orvosoltatni. Azért alapítottuk lapunkat, hogy állandó tudomást szerezzünk helyzetünkről és lapunk utján ismerjük meg egymás bajait, ha különben nincs módunk a személyes ismerkedésre. No de meg azért is, hogy jó gondolatainkat lapunk utján közöljük és e lap legyen szellemi erőnk állandó hirdetője. Mutassuk meg, hogy mi is megértünk a társadalomban arra, hogy méltó helyünket elfoglaljuk ott.

Oda kell törekednünk, hogy értelmiségünket és tudásunkat hatványozott mértékben gyarapítva, küzdjünk és küzdhessünk folyton és öntudatosan. Ezen hasznos és közérdekű munkából vegye ki a részét ki-ki a saját erejéhez mérten tisztességgel és becsülettel, hogy szép és nemes törekvéseink biztos sikerre vezessenek. Iparkodjunk mindenkit érdeme szerint tisztelni és becsülni. Ne azt nézzük, hogy közülünk kinek mi a foglalkozása: napszámos-e, avagy ipari munkás, hanem azt nézzük, ki milyen jellemes és becsületes ember. A mesterség szerint való osztályozás gögössé és a testvéries egyetértésre képtelenné teszi lelkiünket. De miért is volna közöttünk e válaszfal, hiszen mindnyájan munkások, proletárok vagyunk! Fokozzuk szellemi és erkölcsi erőnket, élvezzük a tudás és művelődés minden hozzáférhető forrását, mert jövőnk nagy harcát a szellem fegyvereivel vívhatjuk csak meg.

Füti Ignác.

A szolnoki magyar államvasutak műhelymunkásai beleestek abba a hibába, hogy uraknak képzeltek magukat. Ez az urhatnáság annyira erőt vett rajtuk, hogy ők is államvasuti hivatalnokoknak képzeltek magukat s sztrájkba léptek akkor, amikor a hivatalnokok

beszüntették a szolgálatot. De mint minden sztrájk, amelyet a szervezés nem előzött meg, ez is kudarczczal végződött. A kudarcz oly neveléses volt, hogy ehhez hasonlót ritkán volt alkalmunk látni. Sejtelmük se volt, hogy mi a követelésük, de sőt arról se bírtak halvány fogalommal, hogy mi történik az államvasutak egyéb műhelyeiben. A szolnokiak abban a hiszemben éltek, hogy a budapesti műhelyekben kimondották a sztrájkot. Hiába figyelmeztette őket az ottani pályamunkások bizalmi férfija, hogy munkájuk kárba vész, mert a műhelyekben nincs sztrájk. A magukat nagy uraknak képzelő szolnoki műhelyi munkások csak félvállról beszéltek a pályamunkások bizalmi férfiával, akiről utóbb meggyőződtek, hogy bizony mégis csak neki volt igaza. Természetes, hogy a szolnoki idétlen agaskodás ilyen fejtelenség mellett csak nevelés tárgy lett s a munkások kénytelenek voltak azt a kibuvót használni kudarczuk szépítgetésére, hogy ők tulajdonképpen nem is sztrájkoltak, csak azért nem dolgoztak, mert a műhelyben vízhiány volt. Hát a kibuvó ugyesen van megcsinálva, de mégis csak jobb lesz, ha a szolnokiak belátják, hogy a munkásembert nem vezetni célra, ha ő az urat adja. A munkás kizsákmányolt proletár, akinek proletártársaival kell haladni s azokkal kell szolidárisnak lennie.

Az aradi műhelyben nem a legnagyobb az egyetértés a munkások és a művezető között. Kiss Mátyás művezető néhány év előtt került ide s itt azzal kezdte, hogy jövedelmét úgy akarta gyarapítani, hogy munkásokat kosztba tartott magánál. De ettől a jövedelmi forrástól hamarosan elűtötte az itteni műhelyfőnök, aki átlátta, hogy az ilyen apró üzletcskének holmi kivételes eljárásokra bírhatják a művezetőt a munkásokkal szemben. A munkások hajszolásában is kiválik Kiss Mátyás. Három év előtt ugyanis rendelet érkezett, hogy az időn túlra terjedő munkát lehetőleg mellőzni kell. Kis ezt a munkát betiltotta egészen s ha mégis volt időn túlra való munka, ezt a rendes munkaidőben akarta úgy elvégezni, hogy korábbi időre rendelte be az embereket s az így nyert 10—15 perc alatt akart 4—5 órára való munkát elvégezni. Ezt azonban szintén megtudta a főnök és betiltotta. És azóta Kiss uram folyton duzzog és érzékenykedik és dühét felekezeti nemzetiségi gyűlölködésben adja ki magából. De reméljük, hogy emiatt is a körmére koppintanak hamarosan neki, a ki úgy akarja magát a főnöknel behizelegni, hogy többet követel a munkástól, mint maga a főnök.

Gödöllői osztálymérnökség. Az itteni pályafentartásnál alkalmazott munkások helyzete a képzelhető legrosszabb, leggyalázatosabb. Nyomoruságos 2 korona napibérért is robotolnak ipari munkások. A pályamunkások még ennyit se kapnak. Ők 1 kor. 60 fillérral kénytelenek beérni. De még hagyján, ha legalább egész héten át volna rendszeren munka. Ha szerdára ünnep esik, akkor már hétfőn, kedden nem dolgoznak. Ha az ünnep csütörtökre esik, akkor a munka az utána következő pénteken és szombaton is szünetel. Szeptembertől kezdve pedig tizennégy napon át dolgoznak s utána 14 napig sétálnak, a minek állítólag az volna az oka, hogy most 25 ezer koronával kevesebb pénz áll az osztálymérnökség rendelkezésére. E silány kereset mellett csapásként nehezedik reánk, hogy noha nincs egész esztendőn át keresetünk, a kereseti adót mégis úgy vetik ki reánk, mintha az évnek mind a 365 napján dolgozánk. Ez pedig igazságtalanság, mint a hogyan igazságtalanság az is, hogy 1 kor. 60 fillérért dolgozó napszámosra adókat vetnek ki, illetve adókat vonnak le a keresetből. Megjegyzendő, hogy az adólevonásról nyugtát nem kapunk s bizony gyakran megtörtént, hogy e környék munkásainak kétszer kellett adót fizetniük. Mi ennek az oka? Ugy gondoljuk, hogy baj van a zsebek, meg a pénz elszámolása körül. A kevés munkanapra az a megjegyzeni valónk van, hogy munka volna

elég, mert az épületek, le egészen az utolsó órjáig oly ronda állapotban vannak, hogy szinte lehetetlen azokban lakni. A gerendák rothadtak, a vasalások rozsdások, szinte életveszélylyel jár e házaknak nevezett lebujsokban lakni. Csak a király várótermére fordítanak gondot. A munkás azonban meggebedhet. Meddig lesz ez így?

A keleti műszaki kocsihivatalban van a harmadik kocsiosztálynak egy csoportvezetője, akit Schwartz Ábrahámnak hívnak. Valamikor kifelé állt a szekere rudja, de a munkástársai kikönyörögték, hogy ne kergessék őt el. A könyörgésnek volt is fogantja. Schwartz Ábrahámot megtartották a szolgálatban s ő jóltevői iránt most azzal mutatkozik hálásnak, hogy a végsőig bosszantja őket. Jellemének lefestésére fel kell említenünk, hogy idejének javarésztét hízélgéssel, talpnyalással tölti. Így akarja állását a feljebbvalóknál megerősíteni. De ezt még el lehetne tűrni, noha undoksága gyakran felháborít. Van azonban Schwartz Ábrahámnak más jó oldala is. A munkások indokolatlan bosszantása. Felkotorja a már kitakarított kocsikat s ahol egy parányi szemetet talál, azt szétörzja az összes kocsikban, úgy, hogy az egész vonat takarítását újból kell kezdeni. Télen előszeretettel gyakorolja azt, hogy a szalma-gyékényeket felhányja a tisztá kocsikban s újra takarítat. Viselkedését egyszer a munkások már érdeme szerint jutalmazták. Hogy miből állt ez a jutalom, azt a jó izlés érdekében ez egyszer elhallgatjuk. De jó lesz, ha Schwartz Ábrahám nem felejt el ezt a jutalmat, mely arczát érte. Mert ha elfeledné, a munkásságnak lesz arra gondja, hogy Schwartz emlékezetében felelevenítse azt.

Temesvár. Április 28-án sürgöny érkezett az északi főműhely „nyugbér bizottságától”. Ez a sürgöny azt jelentette, hogy a pénzügyminiszter jóváhagyta a kereskedelmi miniszternek a nyugbérre vonatkozó tervezetét. Lesz tehát nyugbér, csak legyen miből a nyugbér alapra fizetni. Ez pedig bajosan lesz. Mert a keresetből száraz kenyérré is alig telik, azok meg különösen nyomorognak, a kiknek 4—8 tagból álló családjuk van. De a csoportvezetők fizethetnek. Ezeknek aránylag elég szép napidijuk van, noha lopják a napot s a csoport keresetéből élőködnek, mint a herék a méhek közt. A maguk hibáit, mulasztásait a csoportra tolják s az ő büneikért mindég a segédmunkásoknak kell megszenvedni. Sokat lehetne írni az itteni csoportvezetők basáskodásáról, (Tessék csak megírni, kiadjuk. A szerkesztőség.) de hiszen ezek a nyavalyák mindenütt ismeretesek.

Felelős szerkesztő és kiadó:

FARAGÓ PÁL.

Mindennemű levelezések és egyéb küldemények a MAGYAR VASUTAS szerkesztőség és kiadóhivatalába, VII., Csömöri-ut 28. szám alá intézendők.

A NÉPSZAVA

társadalomtudományi könyvkereskedés és kiadóvállalat

kiadványainak jegyzéke.

A mi hőseink! Hogyan küzdöttek az orosházi munkások a kivételes állapot idején? Irta Csizmadia Sándor. — 48 oldal.

Kereszténység és szocializmus. Bebel és Hohoff káplán vallási vitája. Fordította Bokányi Dezső. Második kiadás. — 32 oldal.

Hazafiság és nemzetköziség. Irta Garami Ernő. — 48 oldal. — Most jelent meg.

A szocialdemokrácia evangéliuma. Igaz tanok a magyar munkásnépnek. Második kiadás. — 32 oldal.

A nép pártja-e a néppárt? Irta Csizmadia Sándor. — 32 oldal.

A csuhások. (Az esküdtszék fölmentette.) Harmadik kiad. 32 old.

Szózat a nőkhöz. Irta Kelecsényi György. Második kiad. 32 old.

A felsorolt hét füzet 28 fillérért (az összeg bélyegeken előre is beküldhető) kapható.

A bányászok helyzete. — 32 oldal	20 fill.
Dr. Balázs, Tudomány és vallás	20 „
Baron és Weltner. Mit mond János gazda a szocialistákról	16 „
Basky Lajos. A munkásosztály helyzete. A munkásmozgalom. A szocializmus. New-yorki kiadás	16 „
Bokányi, Marx Károly élete és működése	16 „
„ A társadalom és az általános választási jog	16 „
Dietzgen J., A szocialdemokrácia jövője	10 fill.
Csizmadia S., A föld	10 „
Csizmadia, Mit akarunk? A magyarországi szocialdemokrata párt programjának magyarázata	20 „
Csizmadia, A földmivelő munkásság helyzete és feladata	20 „
Engels (ford. Bokányi), A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig	20 „
Hol az igazság? 20 fillér helyett	10 „
Ingwer-Csebrenyák, A szocializmus történelméhez	20 „
Kautsky (ford. Garami Ernő), Marx gazdasági tanai, kötve	3.— „
Külföldi Viktor, Egy furfangos munkás. Szocialisztikus színmt. Második kiadás	30 „
Külföldi Viktor, A szocialisták politikai, társadalmi és gazdasági programja	30 „
Lassalle F., Mi az alkotmány? Hatalom és jog, ford. Bokányi	16 „
Lafargue Pál, A gazdasági materializmus. Marx Károly tanai alapján. (Fordította Alpári Gyula)	12 „
Lafargue Pál, A tulajdon fejlődése	20 „
Marx K. Bémunka és tőke (ford. Weltner)	20 „
Marx és Engels (ford. Bokányi és Pfeifer), A kommunizmus kiáltványa	20 „
Pey-Ordeix Segismundo, A jezsuiták (Paternidad)	20 „
„ Csinos kötésben	40 „
Szabados, A magyar nép kátéja	10 „
Stern J., A szocializmus alapítételei	16 „
Wankó Károly. Az iszákosság és következményei	10 „
Weitling Élete és tanítása (Egy szegény bűnös evangéliuma). Leszállított áron	80 „
Wolf H., Miért nem maradtam néptanító? (ford. Bokányi)	16 fill.
Az első magyarországi földmiveskongresszus 1897. évi jegyzőkönyve	20 „
A magyarorsz. szakegyletek és szakszervezetek 1899. évi I. kongresszusának jegyzőkönyve	20 „
A magyarorsz. szakegyletek és szakszervezetek 1901. évi II. kongresszusának jegyzőkönyve	20 „
A magyarországi szocialdemokrata párt 1902. évi IX. pártgyűlésének jegyzőkönyve	40 „
„Marseillaise“-kép, gyönyörű színnyomatban kemény kartonra felhuzva	20 „
„Marseillaise“-képpért vidékre 10 f. csomagolási költséget számítunk.	

Dalok, szavlatok és költemények.

Csizmadia, Proletárköltemények — kor. 40 fill.	
„ Vásznonba kötve	1 „
„ Küzdelem, izlésesen kötve	2 „
Dalok és szavlatok, összeállította Csizmadia S., füzve	30 „
„ Csinos vörös vászonkötésben	50 „
Petőfi Sándor összes költeményei, művészi illusztrációkkal, díszes, egész vászonkötésben	1 „
Velszi Bárd, Boru. Füszve	1 „

Megrendelések így címzendők:

NÉPSZAVA könyvkereskedés

Budapest, VIII., József-körút 18.

Vidéki megrendeléseknél postaköltség is számítandó. Kisebb rendelések csakis a pénz előleges beküldése mellett eszközöltenek. — Könyvjegyzékeket úgy magyar, mint német pártirodalomról, kívánatra díjtalanul küldünk.

Festő

elvállal arcképfestést, krétarajzokat, vászonra vagy papirosra vetve. Hü utánzatért kezedik

Dávid Károly

Lipót-körút 8.